Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

3 päivänä lokakuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Maahanmuuttopolitiikka – Pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asema – Direktiivi 2003/109/EY – Pitkään oleskelleen henkilön aseman saamisen edellytykset – 5 artiklan 1 kohdan a alakohta – Vakaat, säännölliset ja riittävät varat

Asiassa C-302/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (ulkomaalaisasioita käsittelevä hallintotuomioistuin, Belgia) on esittänyt 14.12.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 4.5.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

X

vastaan

Belgian valtio,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Prechal (esittelevä tuomari) sekä tuomarit F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund ja L. S. Rossi,

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– X, edustajanaan J. Hardy, advocaat,

– Belgian hallitus, asiamiehinään C. Pochet, M. Jacobs ja P. Cottin, avustajanaan E. Matterne, advocaat,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja J. Vláčil,

– Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Möller,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään E. de Moustier, A.-L. Desjonquères ja E. Armoet,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan L. D'Ascia, avvocato dello Stato,

– Itävallan hallitus, asiamiehenään J. Schmoll,

– Euroopan komissio, asiamiehinään C. Cattabriga ja G. Wils,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.6.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta 25.11.2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY (EUVL 2004, L 16, s. 44) 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat X ja Belgian valtio ja jossa on kyse erityisesti asettautumislupaa ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamista koskevan hakemuksen hylkäämisestä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2003/86/EY

3 Oikeudesta perheenyhdistämiseen 22.9.2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/86/EY (EUVL 2003, L 251, s. 12) 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltio voi vaatia hakemuksen tehneeltä henkilöltä perheenyhdistämistä koskevan hakemuksen jättämisen yhteydessä todisteita siitä, että perheenkokoajalla on:

– –

c) vakaat ja säännölliset tulot ja varat, jotka riittävät perheenkokoajan ja hänen perheenjäsentensä ylläpitoon ilman, että heidän on turvauduttava asianomaisen jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmään. Jäsenvaltioiden on arvioitava näiden tulojen ja varojen luonne ja säännöllisyys, ja ne voivat ottaa huomioon kansallisten vähimmäispalkkojen ja eläkkeiden tason sekä perheenjäsenten lukumäärän.”

Direktiivi 2003/109

4 Direktiivin 2003/109 johdanto-osan ensimmäisessä, toisessa, neljännessä, kuudennessa, seitsemännessä ja kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

(1) Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen asteittaista luomista varten [EY:n] perustamissopimuksessa määrätään yhtäältä sellaisten toimenpiteiden toteuttamisesta, joilla varmistetaan henkilöiden vapaa liikkuvuus ja ulkorajoilla tehtäviä tarkastuksia, turvapaikkaa ja

maahanmuuttoa koskevat rinnakkaistoimenpiteet, ja toisaalta sellaisten toimenpiteiden toteuttamisesta, jotka koskevat turvapaikkaa, maahanmuuttoa ja kolmansien maiden kansalaisten oikeuksia.

(2) Eurooppa-neuvosto julisti Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä erityiskokouksessaan, että kolmansien maiden kansalaisten oikeusasemaa olisi lähennettävä vastaamaan jäsenvaltioiden kansalaisten oikeusasemaa ja että henkilölle, joka on laillisesti oleskellut jäsenvaltiossa tietyn, myöhemmin määriteltävän ajan ja jolla on pitkäaikainen oleskelulupa, olisi annettava kyseisessä jäsenvaltiossa yhdenmukaiset, mahdollisimman lähellä Euroopan unionin kansalaisten nauttimia oikeuksia olevat oikeudet.

– –

(4) Jäsenvaltioihin pysyvästi asettautuneiden kolmansien maiden kansalaisten kotouttaminen edistää olennaisella tavalla taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, joka on yhteisön perustavoitteita, kuten perustamissopimuksessa todetaan.

– –

(6) Tärkein peruste, jolla kolmannen maan kansalaiselle voidaan myöntää pitkään oleskelleen henkilön asema, olisi sen ajanjakson pituus, jonka hän on oleskellut jäsenvaltion alueella. Oleskelun on oltava laillista ja yhtäjaksoista, jotta henkilö voi osoittaa muodostaneensa siteet kyseiseen maahan. Olisi kuitenkin osoitettava tiettyä joustavuutta, jotta voidaan ottaa huomioon olosuhteet, joiden vuoksi henkilö saattaa joutua poistumaan alueelta väliaikaisesti.

(7) Saadakseen pitkään oleskelleen henkilön aseman olisi kolmannen maan kansalaisen osoitettava, että hänellä on riittävät varat ja sairausvakuutus, jotta voidaan välttää se, että kyseisestä henkilöstä muodostuisi rasite jäsenvaltiolle. Arvioidessaan, onko henkilöllä vakaat ja säännölliset varat, jäsenvaltiot voivat ottaa huomioon sellaiset seikat kuten maksusuoritukset eläkejärjestelmään ja verovelvollisuuksien täyttäminen.

– –

(10) Olisi laadittava menettelysäännöt, joiden mukaan pitkään oleskelleen henkilön asemaa koskevat hakemukset tutkitaan. Näiden menettelyjen olisi oltava tehokkaita ja helposti hoidettavia jäsenvaltioiden hallintojen tavanomaiseen työtaakkaan nähden, ja niiden olisi oltava avoimia ja tasapuolisia, jotta niiden avulla voidaan tarjota kyseisille henkilöille asianmukainen oikeusvarmuuden taso. Niiden avulla ei saisi estää oleskeluoikeuden haltijoita käyttämästä oikeuttaan.”

5 Direktiivin 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamisen edellytykset”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on vaadittava kolmannen maan kansalaista osoittamaan, että hänellä on sekä itselleen että huollettavinaan oleville perheenjäsenille:

a) vakaat ja säännölliset varat, jotka riittävät hänen itsensä ja hänen perheenjäsentensä elättämiseen turvautumatta kyseisen jäsenvaltion sosiaali[huolto]järjestelmään. Jäsenvaltiot arvioivat kyseiset varat ottamalla huomioon niiden laadun ja säännöllisyyden, ja ne voivat ottaa huomioon palkkojen ja eläkkeiden vähimmäistason pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa koskevan hakemuksen esittämistä edeltävältä ajalta;

b) sairausvakuutus, joka kattaa kaikki riskit, jotka kyseisessä jäsenvaltiossa yleensä on katettu tämän omien kansalaisten osalta.

_ _”

6 Mainitun direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Voidakseen saada pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman, kolmannen maan kansalaisen on esitettävä hakemus sen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, jossa hän asuu. Hakemukseen on liitettävä kansallisessa lainsäädännössä määritellyt asiakirjat, jotka osoittavat, että hakija täyttää 4 ja 5 artiklassa luetellut edellytykset, sekä tarvittaessa voimassa oleva matkustusasiakirja tai sen oikeaksi todistettu jäljennös.

_ _”

7 Saman direktiivin 8 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema on pysyvä, jollei 9 artiklasta muuta johdu.”

8 Direktiivin 2003/109 9 artiklan, jonka otsikko on ”Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman peruuttaminen tai menettäminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Pitkään oleskelleet kolmansien maiden kansalaiset eivät ole oikeutettuja säilyttämään pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa seuraavissa tapauksissa:

a) todetaan, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema on hankittu vilpillisesti;

b) karkotustoimenpide toteutetaan 12 artiklassa säädetyin edellytyksin;

c) henkilö on poissa yhteisön alueelta kaksitoista kuukautta yhtäjaksoisesti.”

9 Direktiivin 11 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Pitkään oleskellutta kolmannen maan kansalaista on kohdeltava tasavertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa seuraavilla aloilla:

a) palkkatyö tai itsenäinen ammatin harjoittaminen, jos nämä toimet eivät edes satunnaisesti liity julkisen vallan käyttämiseen, sekä palvelus- ja työsuhteen ehdot, irtisanomis- ja palkkausehdot mukaan luettuina;

_ _”

10 Mainitun direktiivin 12 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot voivat tehdä päätöksen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen karkottamisesta vain, jos hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua päätöstä ei voida perustella taloudellisin syin.

_ _”

11 Direktiivin 13 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat myöntää pysyviä tai rajoittamattoman ajan voimassa olevia oleskelulupia suotuisammin edellytyksin kuin tässä direktiivissä säädetään. Tällaiset oleskeluluvat eivät anna haltijalleen tämän direktiivin III luvun mukaista oikeutta oleskella toisissa jäsenvaltioissa.”

Direktiivi 2004/38/EY

12 Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77 ja oikaisu EUVL 2004, L 229, s. 35) 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella yli kolmen kuukauden ajan

a) jos he ovat työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia vastaanottavassa jäsenvaltiossa; tai

b) jos heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle, ja kattava sairausvakuutusturva vastaanottavassa jäsenvaltiossa; tai

c) – jos he ovat kirjoittautuneet yksityiseen tai julkiseen laitokseen, jonka vastaanottava jäsenvaltio on hyväksynyt tai jota se rahoittaa lainsäädäntönsä tai hallinnollisen käytäntönsä mukaisesti, pääasiallisena tarkoituksenaan osallistua koulutukseen, ammattikoulutus mukaan lukien, ja

– jos heillä on kattava sairausvakuutusturva vastaanottavassa jäsenvaltiossa ja he osoittavat asiaankuuluvalle kansalliselle viranomaiselle vakuutuksella tai muulla vastaavalla valitsemallaan tavalla, että heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle – –

– –”

13 Tämän direktiivin 14 artiklan, jonka otsikko on ”Oleskeluoikeuden säilyminen”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Unionin kansalaisella ja hänen perheenjäsenillään on 7, 12 ja 13 artiklassa säädetty oleskeluoikeus sikäli kuin he täyttävät näissä artikloissa säädetyt edellytykset.

– –”

Belgian oikeus

14 Ulkomaalaisten maahantulosta, oleskelusta, asettautumisesta ja maastapoistamisesta 15.12.1980 annetun lain (Wet betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen; Belgisch Staatsblad, 31.12.1980, s. 14584), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä ulkomaalaislaki), 15 bis §:ssä säädetään seuraavaa:

”1 momentti. Elleivät yleiseen järjestykseen tai kansalliseen turvallisuuteen liittyvät perusteet ole sille esteenä, pitkään oleskelleen henkilön asema on myönnettävä ulkomaalaiselle, joka ei ole Euroopan unionin kansalainen, jos hän täyttää jäljempänä 3 momentissa säädetyt edellytykset ja osoittaa oleskelleensa [Belgian] kuningaskunnassa laillisesti ja yhtäjaksoisesti viisi vuotta välittömästi ennen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa koskevan hakemuksen jättämistä.

– –

3 momentti. Edellä 1 momentissa tarkoitetun ulkomaalaisen on osoitettava, että hänellä on vakaat, säännölliset ja riittävät varat sekä itsensä että huollettavinaan olevien perheenjäsentensä toimeentuloa varten siten, että voidaan välttää se, että heistä muodostuisi rasite viranomaisille, ja että hänellä on sairausvakuutus, joka kattaa nämä riskit Belgiassa.

Edellä ensimmäisessä kohdassa tarkoitettujen varojen on oltava vähintään yhtä suuret kuin niiden varojen määrä, joiden alittuessa sosiaaliavustus voidaan myöntää. Arvioinnin yhteydessä on otettava huomioon varojen luonne ja säännöllisyys.

Kuningas vahvistaa ministerineuvostossa tehdyllä kuninkaan päätöksellä ja 2 kohdassa määritetyt perusteet huomioon ottaen vaaditun toimeentulon vähimmäismäärän.”

15 Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa koskevassa, 14.7.2009 päivätyssä yleiskirjeessä (Belgisch Staatsblad, 11.8.2009) täsmennetään, että nämä varat voidaan näyttää toteen seuraavasti:

”Selvityksenä varoista voivat olla ansiotulot, työttömyyskorvaus, työkyvyttömyyskorvaus, varhaiseläke, vanhuusetuus, työtapaturma- tai ammattitautivakuutuksen nojalla maksettu etuus, – – Tämä luettelo ei ole tyhjentävä.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

16 X, joka on ilmoittanut olevansa Kamerunin kansalainen, jätti 26.7.2007 oleskelua opiskelijana koskevan viisumihakemuksen Belgian suurlähetystölle Yaoundéssa (Kamerun). Hän sai kyseisen viisumin ja hänen oleskeluoikeuttaan Belgiassa pidennettiin vuosittain 15.1.2016 saakka. X:n hakemuksesta hänelle myönnettiin 19.1.2016 oleskelulupa sillä perusteella, että hänellä oli työlupa. Tämän luvan voimassaoloaika päättyi 14.1.2017.

17 X jätti 27.12.2016 pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa koskevan hakemuksen. Hän esitti hakemuksensa tueksi näyttönä vakaista, säännöllisistä ja riittävistä varoista muun muassa työsopimuksia, verotuspäätöksen ja palkkalaskelmia, joissa oli hänen veljensä nimi. Lisäksi X toimitti veljensä allekirjoittaman asiakirjan, jolla kyseinen veli sitoutui huolehtimaan siitä, että ”asianosaisella on [ulkomaalaislain] 15 bis §:n mukaiset vakaat, säännölliset ja riittävät varat sekä itsensä että huollettavinaan olevien perheenjäsentensä toimeentuloa varten siten, että voidaan välttää se, että heistä muodostuisi rasite viranomaisille”.

18 Gemachtigde van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie en administratieve Vereenhaludiging (turvapaikka- ja maahanmuuttoasioista vastaavan valtiosihteerin edustaja, Belgia; jäljempänä edustaja) hylkäsi tämän hakemuksen 5.4.2017 annetulla päätöksellä. Ulkomaalaislain 15 bis §:ssä tarkoitettujen vakaiden, säännöllisten ja riittävien varojen osalta päätös oli sanamuodoltaan seuraava:

”Asianomaisella ei ole omia varoja. Hän ei ole enää ollut palkkatyössä 31.5.2016 alkaen eikä hänellä ole tällä hetkellä lainkaan varoja. Hän vetoaa veljensä varoihin. Asianomaisen henkilön on osoitettava, että hänellä on itsellään riittävät varat, jotta hän ei muodostu rasitteeksi Belgian valtiolle.”

19 X nosti tästä päätöksestä kanteen Raad voor Vreemdelingenbetwistingenissä (ulkomaalaisasioita käsittelevä hallintotuomioistuin, Belgia) ja väitti päätöksen perustuvan virheelliseen tulkintaan varoja koskevasta edellytyksestä, josta säädetään direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja joka on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä ulkomaalaislain 15 bis §:n 3 momentilla, koska näissä säännöksissä ei edellytetä, että ainoastaan kantajan omat varat otetaan huomioon.

20 X väittää, että direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ilmaisua ”on riittävät varat” on tulkittava samalla tavalla kuin direktiiveissä 2003/86 ja 2004/38 esiintyviä samoja ilmaisuja. Direktiivin 2003/109 tarkoituksena on lähentää pitkäaikaisen oleskeluluvan haltijoiden oikeusasemaa vastaamaan

unionin kansalaisten oikeusasemaa. Tästä seuraa muun muassa, että direktiiviä 2004/38 ja tämän direktiivin voimaantuloa edeltänyttä asiaa koskevaa oikeuskäytäntöä, joka ei sisällä vähäisintäkään vaatimusta riittävien varojen alkuperästä, on sovellettava analogisesti.

21 Edustaja sitä vastoin väittää, että pelkästään se, että veli huolehtii X:stä, ei merkitse sitä, että tällä olisi säännölliset ja vakaat tulot. Edustajan mukaan varojen arviointia perheenyhdistämistä koskevassa menettelyssä ei voida tehdä samalla tavalla kuin pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamista koskevassa menettelyssä. Lisäksi hän esittää, että kun on kyse unionin kansalaisen perheenyhdistämisestä, on mahdollista ottaa huomioon vain tämän kansalaisen tulot.

22 Nämä huomautukset huomioon ottaen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii erityisesti, onko direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohtaa tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitetut varat ovat pelkästään kantajan ”omia varoja” vai kattaako tämä käsite muuntyyppiset varat.

23 Näissä olosuhteissa Raad voor Vreemdelingenbetwistingen päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin [2003/109] 5 artiklan 1 kohdan a alakohtaa, jossa säädetään (muun muassa), että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamisen edellytyksenä on, että kolmannen maan kansalainen osoittaa, että hänellä ’on’ sekä itselleen että huollettavinaan oleville perheenjäsenille vakaat ja säännölliset varat, jotka riittävät hänen itsensä ja hänen perheenjäsentensä toimeentuloon turvautumatta kyseisen jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmään, tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan ainoastaan kolmannen maan kansalaisen ’omia varoja’?

2) Vai riittääkö tässä yhteydessä, että varat ovat kolmannen maan kansalaisen käytettävissä ilman, että varojen alkuperän suhteen asetetaan minkäänlaista vaatimusta, jolloin myös perheenjäsen tai kolmas henkilö voi antaa nämä varat kolmannen maan kansalaiselle?

3) Mikäli toiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi, riittääkö siinä tapauksessa kolmannen henkilön antama ylläpitositoumus, jossa asianomainen kolmas henkilö sitoutuu huolehtimaan siitä, että pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman hakijalla on vakaat, säännölliset ja riittävät varat sekä itsensä että huollettavinaan olevien perheenjäsentensä toimeentuloa varten siten, että voidaan välttää se, että heistä muodostuisi rasite viranomaisille, osoittamaan, että hakijalla voi olla direktiivin [2003/109] 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetut varat?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksillään, jotka on käsiteltävä yhdessä, pääasiallisesti, onko direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu varojen käsite koskee ainoastaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman hakijan ”omia varoja”, vai kattaako tämä käsite myös varat, jotka kolmas on antanut kyseisen hakijan käyttöön, ja mikäli näin on, riittääkö kyseisen kolmannen allekirjoittama ylläpitositoumus sen todistamiseen, että kyseisellä hakijalla on mainitussa säännöksessä tarkoitetut vakaat, säännölliset ja riittävät varat.

25 Direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vaadittava kolmannen maan kansalaista osoittamaan, että hänellä on sekä itselleen että huollettavinaan oleville perheenjäsenille vakaat ja säännölliset varat, jotka riittävät hänen itsensä ja hänen perheenjäsentensä elättämiseen turvautumatta kyseisen jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmään. Jäsenvaltiot arvioivat kyseiset varat ottamalla huomioon niiden luonteen ja säännöllisyyden, ja ne voivat ottaa huomioon palkkojen ja eläkkeiden vähimmäistason pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa koskevan hakemuksen esittämistä edeltävältä ajalta.

26 Koska direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohtaan ei sisälly mitään viittausta jäsenvaltioiden kansalliseen oikeuteen, siinä käytetty käsite ”varat” on katsottava unionin oikeuden itsenäiseksi käsitteeksi ja sitä on tulkittava yhtenäisesti viimeksi mainitun alueella riippumatta luokitteluista jäsenvaltioissa, siten, että otetaan huomioon kyseisen säännöksen sanamuoto ja asiayhteys sekä sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös on (ks. vastaavasti tuomio 9.11.2017, Maio Marques da Rosa, C-306/16, EU:C:2017:844, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

27 Ensimmäiseksi direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan sanamuodosta on todettava, että kyseisen säännöksen espanjan-, englannin-, ranskan- ja italiankielisissä versioissa käytetään sanaa ”varat” vastaavaa sanaa, jolloin tämä käsite voi sen tavanomaisen merkityksen mukaisesti tarkoittaa kaikkia taloudellisia resursseja, joita pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman hakijalla on, riippumatta niiden alkuperästä. Sitä vastoin mainitun säännöksen hollannin- ja saksankielisessä versiossa käytetään sanoja, jotka vastaavat käsitettä ”tulot”, mikä viittaa suppeammin henkilökohtaisiin varoihin, kuten muun muassa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman hakijan taloudellisesta toiminnastaan saamiin varoihin, mikä on omiaan sulkemaan pois kolmannelta, kuten hänen perheenjäseneltään, peräisin olevat varat.

28 Tämä epäselvyys huomioon ottaen yksin direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan sanamuodon perusteella ei voida määritellä siinä tarkoitettujen varojen luonnetta eikä alkuperää.

29 Toiseksi direktiivin 2003/109 tavoitteena on pääasiallisesti jäsenvaltioihin pysyvästi asettautuneiden kolmansien maiden kansalaisten kotouttaminen. Kuten lisäksi tämän direktiivin johdanto-osan toisesta perustelukappaleesta ilmenee, antamalla mainituille kolmansien maiden kansalaisille pitkään oleskelleen henkilön asema, tällä direktiivillä pyritään lähentämään näiden kansalaisten oikeusasemaa vastaamaan jäsenvaltioiden kansalaisten oikeusasemaa (ks. vastaavasti tuomio 18.10.2012, Singh, C-502/10, EU:C:2012:636, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä – kuten myös direktiivin 2003/109 johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa – todetaan mainitusta kotouttamisesta, että viiden vuoden laillinen ja yhtäjaksoinen oleskelu osoittaa, että henkilö on muodostanut siteet maahan ja siis asettautunut sinne pysyvästi (ks. vastaavasti tuomio 17.7.2014, Tahir, C-469/13, EU:C:2014:2094, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tällöin se, mistä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman hakijan varat ovat peräisin, ei näytä olevan ratkaiseva peruste.

31 Kolmanneksi asiayhteydestä, johon direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohta kuuluu, on todettava, että vaatimus vakaista, säännöllisistä ja riittävistä varoista on yksi aineellisista edellytyksistä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamiselle. Kun otetaan huomioon direktiivillä 2003/109 tavoiteltu päämäärä ja sillä luotu järjestelmä, on todettava, että jos kolmansien maiden kansalaiset täyttävät direktiivissä 2003/109 asetetut edellytykset ja noudattavat siinä säädettyjä menettelyjä, heillä on oikeus saada pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asema ja muut tämän aseman myöntämiseen perustuvat oikeudet (ks. vastaavasti tuomio 26.4.2012, komissio v. Alankomaat, C-508/10, EU:C:2012:243, 68 kohta). Kuten myös julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa, direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan tässä yhteydessä ei lähtökohtaisesti voida asettaa kyseisessä säännöksessä tarkoitettujen varojen alkuperää koskevia lisäedellytyksiä.

32 Kun lisäksi otetaan huomioon mainitun säännöksen laajempi asiayhteys, on lisäksi todettava, että vastaava vaatimus ”varoista” mainitaan myös direktiivin 2004/38 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa, jonka mukaan unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella yli kolmen kuukauden ajan muun muassa, jos heillä on itseään ja perheenjäseniään varten riittävät varat niin, että he eivät oleskelunsa aikana muodostu rasitteeksi vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle.

33 Unionin tuomioistuin on todennut, että direktiivin 2004/38 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetyn varojen riittävyyttä koskevan edellytyksen tulkitsemisella siten, että asianomaisella pitäisi itsellään olla nämä varat, eikä hän voisi tältä osin vedota mukanaan olevan perheenjäsenen varoihin, lisättäisiin kyseiseen edellytykseen, sellaisena kuin se on esitetty direktiivissä 2004/38, varojen alkuperää koskeva vaatimus, jolla puututtaisiin kohtuuttomasti SEUT 21 artiklassa taatun vapaata liikkumista ja oleskelua koskevan, perustavanlaatuisen oikeuden käyttämiseen, koska tällainen vaatimus ei ole tarpeen direktiivin 2004/38 7 artiklan 1 kohdan b alakohdalla tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi eli jäsenvaltioiden julkisen talouden suojelemiseksi (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2015, Singh ym., C-218/14, EU:C:2015:476, 75 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua varojen käsitettä voidaan tulkita vastaavasti kuin direktiivin 2004/38 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua käsitettä siten, ettei suljeta pois sitä, että asianomainen henkilö voi vedota kolmannelta, perheenjäseneltään, peräisin oleviin varoihin.

35 Kun otetaan huomioon pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman saamisen pysyvyys ja direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan tarkoitus, jona on kyseisen jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmän turvaaminen, tässä direktiivissä tarkoitettu varojen edellytys kuitenkin eroaa ulottuvuudeltaan direktiivissä 2004/38 säädetystä varojen edellytyksestä.

36 Direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohdasta ilmenee nimittäin, että jäsenvaltioiden on arvioitava varat ottamalla huomioon niiden luonne ja säännöllisyys, ja ne voivat ottaa huomioon palkkojen ja eläkkeiden vähimmäistason pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa koskevan hakemuksen esittämistä edeltävältä ajalta. Lisäksi – toisin kuin direktiivin 2004/38 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa – direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa edellytetään, että siinä tarkoitetut varat eivät ole pelkästään ”riittäviä” vaan myös ”vakaita” ja ”säännöllisiä”.

37 Tämän säännöksen asiayhteydestä on todettava, että vaatimus ”vakaista, säännöllisistä ja riittävistä” varoista esiintyy myös direktiivin 2003/86 7 artiklan 1 kohdan c alakohdassa. Unionin tuomioistuin on jo todennut, että kyseisen säännöksen sanamuodosta itsestään ja erityisesti sanojen ”vakaat” ja ”säännölliset” käytöstä johtuu, että tässä säännöksessä tarkoitettuihin tuloihin ja varoihin on liityttävä tiettyä pysyvyyttä ja jatkuvuutta. Tältä osin direktiivin 2003/86 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan toisessa virkkeessä säädetään, että jäsenvaltioiden on arvioitava muun muassa näiden varojen ”säännöllisyyttä” (ks. tuomio 21.4.2016, Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, 30 kohta).

38 Direktiivin 2003/86 7 artiklan 1 kohdan c alakohtaa ei näin ollen voida tulkita siten, että se olisi esteenä sille, että jäsenvaltion, jota perheenyhdistämistä koskeva hakemus koskee, toimivaltainen viranomainen voi tutkia perheenkokoajan tuloja ja varoja koskevan edellytyksen täyttymisen siten, että se ottaa huomioon arvion siitä, onko näitä tuloja ja varoja edelleen hakemuksen jättämisajankohdan jälkeen (ks. vastaavasti tuomio 21.4.2016, Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, 31 kohta).

39 Lisäksi unionin tuomioistuin on jo todennut tästä samasta säännöksestä ja erityisesti sen sanamuodosta ilmenevästä ilmaisusta ”riittävät”, että koska henkilöiden tarpeet voivat vaihdella laajuudeltaan suuresti, kyseistä säännöstä on tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat ilmoittaa tietyn summan viitemääränä, mutta sitä ei voida tulkita siten, että ne voisivat edellyttää vähimmäispalkan määrää tutkimatta konkreettisesti kunkin hakijan tilannetta (ks. vastaavasti tuomio 4.3.2010, Chakroun, C-578/08, EU:C:2010:117, 48 kohta).

40 Direktiivin 2003/86 7 artiklan 1 kohdan c alakohdasta johtuu näin ollen, että ratkaisevaa ei ole varojen alkuperä vaan niiden pysyvyys ja riittävyys, jolloin otetaan huomioon asianomaisen henkilön henkilökohtainen tilanne.

41 Direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan sanamuodon, tavoitteen ja asiayhteyden tutkinnasta, kun otetaan huomioon muun muassa direktiivien 2004/38 ja 2003/86 vastaavat säännökset, ilmenee, että tässä säännöksessä tarkoitettujen varojen alkuperä ei ole asianomaiselle jäsenvaltiolle ratkaiseva arviointiperuste sen tarkistamiseksi, ovatko ne vakaita, säännöllisiä ja riittäviä.

42 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 77 kohdassa, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on näin ollen arvioitava konkreettisesti pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman hakijan henkilökohtaista tilannetta kokonaisuudessaan ja perusteltava, ovatko varat riittävät ja ovatko ne tietyssä määrin pysyvät ja jatkuvat, jotta mainitusta hakijasta ei muodostu rasitetta vastaanottavalle jäsenvaltiolle.

43 Direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ei siis suljeta pois kolmannelta henkilöltä tai hakijan perheenjäseneltä peräisin olevia varoja, kunhan nämä varat ovat vakaita, säännöllisiä ja riittäviä. Tältä osin pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa kolmannen henkilön tai hakijan perheenjäsenen antaman ylläpitositoumuksen oikeudellisesti sitova luonne voi olla merkittävä huomioon otettava seikka. Jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat myös ottaa huomioon muun muassa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman hakijan ja häntä ylläpitävän perheenjäsenen tai ylläpitävien perheenjäsenten välisen perhesiteen. Samoin tämän hakijan perheenjäsenen tai -jäsenten varojen luonne ja pysyvyys voivat olla tältä osin merkityksellisiä seikkoja.

44 Esitettyihin kysymyksiin on edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 2003/109 5 artiklan 1 kohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että tämän säännöksen mukainen varojen käsite ei tarkoita ainoastaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman hakijan ”omia varoja” vaan se voi tarkoittaa myös kolmannen tämän hakijan käyttöön antamia varoja, kunhan niiden katsotaan olevan hakijan henkilökohtainen tilanne huomioon ottaen vakaat, säännölliset ja riittävät.

Oikeudenkäyntikulut

45 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta 25.11.2003 annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY 5 artiklan 1 kohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että tämän säännöksen mukainen varojen käsite ei tarkoita ainoastaan pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen aseman hakijan ”omia varoja” vaan se voi tarkoittaa myös kolmannen tämän hakijan käyttöön antamia varoja, kunhan niiden katsotaan olevan hakijan henkilökohtainen tilanne huomioon ottaen vakaat, säännölliset ja riittävät.

Allekirjoitukset